

DEBRECZEN

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KOZGASZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetési díj:
Négy hasáboltségit sorért 5 kr.
Nagyobb terjedelmű hirdetések alkalmával a legolcsóbb árértékű betűkkel felhelyezendő minden külön megbeszélés nélkül 30 kr.
„Nyilatkozat”-ban megjelenés költsége minden sorra 30 kr.
Hirdetési felvételre a kiadóhivatalban, KUTASI IMRE könyvszolgálatában, valamint SICHÉRMÁN H. közl. Irodájában is.
Név nélkül vagy bérmentesen beküldött kéziratok nem válnak szerkesztés tárgyává.
Kéziratok vissza nem adódnak.

Közlöny ára:
Évi előfizetés 10 forint.
Fél évi 5 —
Három hónapra 3 —
Egyes szám 5 kr.
A lap az ország minden részére küldetésre, kifizetés nélkül, a postaköltségek bérmentésére küldendő.
Közlekedési helyben
REBEDI K. LAJOS és társai
OSÁTHY KÁROLY könyvszolgálatában és a kiadóhivatalban KUTASI IMRE könyvszolgálatában s a postahivatalokban.

A felirati vita.

A képviselőház válaszfelirati vitájában oly magas színvonalon folyik, amely a legjobb reményt kelti fel bennünk ezen ülésszak további lefolyására nézve.

Közlött a függetlenségi és 48-as pártunk felirati javaslatát, a kormányparté, s a főrendiházat, a jövő számunkban pedig a mérs. ell. felirati javaslatát fogjuk bemutatni. Ösmertettük az antiszemita párti javaslatot s mint csekélyebb fontosságúakat, említettük a Simonyi Iván, továbbá a Szalay Imre és Szalay Károly antiszemita képviselők által külön benyújtott javaslatokat.

Lesz alkalmunk beható összehasonlítás útján ösmertetni mind e parlamenti nyilatkozatokat. Egyelőre a felirati vita első napjának lefolyását vázlatosan bemutatjuk a következőkben.

Az első napon — a mint röviden már említettük — tartalom és forma tekintetében legkiválóbb beszédet mondott pártunk felirati javaslatát bemutatója, Irányi Dániel. Nagyrédek volt beszédének befejezése. Nem ismeretlenek előttem — ugymond — az akadályok, melyek ezen törekvésünk útjában állanak. De mi bízunk a nemzet belátásában és erejében, hogy ezen nehézségeket és pedig bekés unton le fogjuk küzdeni, csak akarat kell és kitartás. (Zajos helyeslés a szélső baloldaltól.) És ez nem fog hiányozni mi bennünk.

Meglehet ugyan, hogy mi, kik élünk de len már jóval túl vagyunk, nem fogjuk az igéret földet megpillantani, de erős a mi hitünk, hogy azok, a kik nyomunkban következnek, át fogják venni a haldoklók kezéből a zászlót, s azt tisztán és mocsoktalanul körülhordozva a Kárpátoktól Adria partjáig, előbb-utóbb oly sereget fognak alája gyűjteni, hogy az diadalmasan ki fogja tűzni a nemzeti lobogót Buda várának és pedig legfelső fokára egymagát és mindörökké. (Elnök eljenzés és helyeslés a szélső baloldalon.)

Ily elveket vallván, önként értetik, hogy a többség által benyújtott válaszfelirati javaslatot nem pártolhatom, a helyett bárámat, és a magam nevében egy másikat levén szerencsém a ház asztalára letenni, melyet a többségnek elfogadásra ajánlok. (Zajos eljenzés és helyeslés a szélső baloldalon.)

Apponyi Albert beszédében leghatásosabban ostorozta a választások alatt elkövetett hivatalos visszaéléseket.
Baró Andránszky Gábor — az antiszemita vezérnökök — szintén elvevénre talált a kormánypartnak. Így szólott: „Meg vagyok győződve a ház tagjainak legnagyobb részéről, hogy egy hang bármily halkán, de felszólal keblünkben, mely törekvéseink pártolását ajánlja nekik. Kérem, ne némissák el e hangot elcsépelet frázisokkal, — ugy mint az előadó ur tette, — melyeknek már maguk sem hisznek, mert e benső hang nem egyéb, mint a haza, — a nemzetszeretet sugallata.”

Pulszky Ferenc — pártokivüli — pedig a mamekok hűségét ostorozza leg-sikerültebben: A bizottság által előterjesztett válaszfeliratot nem fogadja el, már egy kifejezése miatt sem. Itt az áll, hogy határtalan bizalommal vagyunk a kormány iránt. Már ha a többség határtalan bizalommal van a kormány iránt, akkor bátran haza mehet és a kormányra bízhatja, hogy ő vigye az ország dolgát. (Tetszés a baloldalon.) Ha mi tökéletesen bízunk a kormányban, akkor nem szükséges a parlament. De épen mert nem bízunk, azért vagyunk itt, hogy ellenőrizzük, s ez a határtalan bizalommal nem fér össze. Én tehát nem fogadom el a válaszfelirati javaslatot. (Elnök helyeslés a bal és szélső baloldalon.)

A felirati vitának csötörtöki, második napján is voltak érdekes momentumai, de azért mindvégig a lehetőleg csendes objektivitás medrében folyt. Elsőnek Zichy Antal szólalt fel; tíz évi szünetelés után ma kezdte meg újra szereplését a képviselőházban. Az antiszemita gyakran felbuzsákosított haragos közbeszólásaikkal, ami azután nagyobb zajjal járt. Zichy a bizottság felirati javaslatát pártolja. Utána Szalay Imre indokolta azt a függetlenségi antiszemita irányú felirati javaslatot, melyet ő és Szalay Károly adtak be. Ezután Tiszta Kálmán miniszterelnök szólalt fel, s hosszabb beszédében polemizált az eddigi ellenzéki szónokokkal, különösen Apponyival és Irányival; a külügyi helyzetről szólva, egyúttal válaszolt Irányinak a skieniewiczéi császártalálkozás tárgyában tett interpellációjára. E szerint, hogy a miniszterelnök ur hosszú körülírásának lényegét kivonjuk, a jelenlegi külügyi helyzetnek alapfogolata ma is

a kettős szövetség, s ennek intenczióhoz, melyek bekések, járult hozzá Oroszország is. E magyarázatot örömmel fogadjuk. Orban Balázs hatással, a szélsőbaloldal gyakori helyeslései közti fejtette ki a helyzetre vonatkozó nézeteit, s pártolta Irányi Dániel felirati javaslatát végül minthogy a kormánypart részéről senkiesem szólalt fel, Mocsári y Lajos következett a szónokok sorában. Figyelemmel hallgatott, igen szép beszédében egymást követették a kormánypart egész politikai irányára alkalmazott kitünő érvek. E mellett az előadás ereje és méltósága fokozták a jelesen csoportosított érvek hatását, a mi a szélsőbaloldalon gyakori zajos helyeslésben és végül elénk eljenzésben nyilvánult. Szólasra még többen vannak feljegyezve.

A válaszfelirati vita harmadik napján a képviselőházban Busbach Péter volt az első szónok, ki érdekenek tartotta folyton-folyvást bekimeenni az antiszemitaoknak, kiknek sorából emiatt zajos és ingerült közbekiáltások hangzottak fel: különösen Komlóssy antiszemita zavarta megjegyzéseivel a szónokot, miért is az elnök figyelmeztette, hogy viselje magát csendesen, megjegyezven hogy nem tudja nevet, mert nem mutatta be magát, mire Komlóssy mint egy gummi labda, felállt a padból, meghajtá magát s szólott: „Én Komlóssy Ferenc vagyok.” A ház hangos derültséggel fogadta e sajátos parlamenti ismerkedést. Első beszédiket tartották meg ezuttal Gosztonyi Antal függetlenségi, Komlóssy Ferenc antisemita és Vámos Béla szabadelvű párti képviselők. Bauszner n Guido hosszasan polemizált Apponyi gróf jászberényi állításaival, rejtélynek mondván azt, hogy Apponyi, br. Sennyeynek tanítványa és barátja az önnálló vrmterület elfogadja, ellentétbe jövén családja összes traditióival. — Hogyka így halad, akkor szerinte Apponyi, „soha sem lesz a helyzet embere.”

Rudolf főherceget Berlinben a leg-tüntetőbb nyájasságokkal fogadják. E látogatás és a fogadtatás legbiztosabb tanujára annak, hogy monarkhiánk és Németország között csakugyan a legjobb barátság forog fenn.

A fővárosi rendőrség.

A fővárosi rendőrségről oly piszkos dolgok merülnek fel, melyek e testületnek tekintélyét és megbízhatóságát teljesen tönkre teszik. Ezzel a rendőrséggel többé semmi feladatot végezteni nem lehet, mert az ugy dolgozik, a mint a tolvajok fizetik, nem pedig a mint hivatalos eskü és a becsület rendeli. És a piszkos dolgokban — különösen vélelén! — a sápot huzó rendőrokon kívül mind zsidók szerepelnek: Schultheisz Mór (kávés), Bleyer Adam, Neuspil, Lichtenstern, Schneider Manó, Gerstmann Manó (házaló), Treuer (papirkereskedő), Kann Dávid (kereskedő), Lévainé, Brük Mayerne, Schönberger Jakab és felesége, kik mindanégyen bordélyosok, Buxbaum, Weinberger tolvajok, Kohn és Wohlauser hamis kártyások, aztán Neuer Miksa, Salzer, Morgenstern stb., kik mindannyian kivétel nélkül zsidók. Hozzajök kell még számitani a Viktoria, Flóra, Dianna büntermek bérlőit, a Laudon stb. fávést, a kik szinte mindannyian zsidók.

Majtényi, a városunkban is ösmert rendőrtanácsos, a vizsgálatot, Thaisz Elek főkapitány kikerülésevel, nagy ercllyel vezeti. Thaisz mindamellett a legelső vádat emelt Bleyer Adam ügynökököt sikkasztásért letartóztatta; Bleyer a főkapitány ellen is súlyos vádak at emelt.

Izlelitől e borzasztó Golgokból közüünk nehányat.

Schultheisz kávés (Somogyi rendőrtanácsos jó barátja) beszéli: „Neuer magyar-utcai sipista-kávés azt mondta nekem egyszer, hogy: Bacakó Sándor rendőrségi irnok kétszáz forintot kért tőle. Neuer nem adhatott határozott választ, de kijelentette, hogy egybehívja a szipisták és hamis kártyások kőgyűlését. A „közgyűlés” ötven forintot szavazott meg a rendőrtiszt javára, de fölhatalmazta az „igazgató-tanács”-ot, hogy utalványozza ki a százötven forintot is, ha Bacakó Sándor beváltja ígérését s nem háborgatja a „társaság”-ot!

Somogyi rendőrtanácsos ellen 3 vád emeltetett és pedig, hogy az ügydarabokat elvadásás nélkül írta alá, hogy Schultheiszszal bezárt ajtók mögött tanácskozott s kártyabarlang fenntartóitól 200 frtot kapott. Somogyi e vádak mindenyikét tagadásba vette, különösen pedig ez utolsót.

Majtényi, a vizsgálatot vezető tanácsos, jelentése kiterjeszkedik arra a 13,000 forintos lopásra, melyet körülbelül két évvel ezelőtt követtek el Grácbán. Egy följelelt adatokat szolgáltatott arról, hogy kik rejtegettek bizo-

nyos rendőrtisztek tudtával és támogatásával Budapesten a gráci tolvajt.

Az a vád, melyet Schönberger Jakab bordélyos terjesztett a rendőrtanácsos elé, olyan szennyes, hogy szinte vonakodik leírni a toll. Ez a Schönberger Jakab elmondotta Majthényi rendőrtanácsosnak, hogy ilyen üzletre szőlo engedélyt boldogboldogtalan kaphat a fővárosban, ha Brück-Mayerne aszónysághoz fordul s tetemes összeget csusztat a kezébe. Ez az urhölgy — ugy mondta Schönberger — nagyon közel áll a rendőrségnek egy hatalmas tisztviselőjéhez.

A rettenetes ügy tovább fejlődését nagy érdekek várjuk.

A tegnapi esküdtzéki tárgyalás.

Debreczen, okt. 17.
Tegnap, pénteken folyt le azon nagyrédekü sajtóügyi tárgyalás, melyet megindított Margittay Gyula orsz. gy. képviselő Goldhammer Albert ellen, egy Goldhammer által kiadott és „a hajdu-böszörményi 48-as függetlenségi párt több tagja” aláírással ellátott kiáltvány következtében. — A sajtóper tárgyat ösmertettük lapunk mult számában. A tárgyalás valóságos tornája volt két ügyvéd ügyességének. Margittay Dezső (jeles elbeszélő s mint ilyen, — a Petőfi-társaságnak is tagja) — a guny legelősebb fegyvereivel kelt ki vádlott Goldhammer Albert h-böszörményi ügyvéd ellen. Beszédének hevét fokozhatta az, hogy fivérének sértett becsületét kellett helyreállitania; de legnagyobb sikert s mondjuk ki: a tárgyalás eredményét azzal vívta ki, hogy az antiszemitizmus politikai, társadalmi és kivált közzgazdasági feladatait esetelte oly szerencés szempontokból s oly briliáns styben, melynek körülírásait a törvény-szék elnöke nem hibáza mondtta összegezésében „erdekeseknek”! És legfontosabb mozzanata e tárgyalásnak az, hogy Margittay Dezső tulajdonképen az antiszemitizmus eszméjét állita esküdtzékiünk elé s bátor volt e felett iteleket kéri. S épen azért esküdtzékiünk verdiktje, mely különben semmiben sem különbözött azon esküdtzéki verdiktétől, a melyeket hasonló esetekben mondtottak a budapesti és pozsonyi esküdtzékek: bizonyfontolóra fog vetetni némely helyeken! A közönség leginkább helybeli izraelitákból s a mélyen érdeklét h-böszörményi intelligenciája néhány tagjától állott: rokonszenvei szerint mérlegelte az ítéletet s a hallott beszédeket.

Nem kevésbé fényes érvelést fejtett ki véibeszédében vádlott ügyvéd, dr. Ozory István. Tekintve azt a hátlatán s még védenecze által is többfeleken súlyosított helyzetet, a melyet ő elfoglalt. Tekintve azt, hogy e helyzet többnemű kíméletet parancsolt reá: jobb védelmet kívánni sem lehetett az övénel. Távoll maradt minden szemitikus vagy antiszemitikus fejtegetéstől, — mind a mellett kiaknázott védenecze nézve minden elönyt s szigoru tárgyilagossággal bouczolta a vádpontokat. Ennek köszönhető, hogy legalább a bírói ítélet enyhébb volt, mint a minőnek képzeltetünk s ennek köszönhetőe vádlott azon négy szavazatot is, a melyt kapott.

A tárgyalás lefolyása a következő volt: Az esküdtzéki tárgyalás kezdetét vette kilencz órakor, a termet a közönség zsufolásig töltötte meg.

Elnök: Szucs István.
Bírák: Cseresnyés Sándor, Tóbi István.

Jegyző: Szabó József.
Az esküdtzék következőleg alakult meg: Rendes tagok: Győri Kálmán, Vesztér István, Payer József, Gerébny Fülöp, Hajdu Gyula, Fodor József, Kerékjártó József, Csáky Gerely, Maurer Emil, Lőrincák László, Roth János, V. Szabó Miklós.

Póttagok: Juhász Lajos és Stieber János.
Vádló: Margittay Gyula orsz. képviselő személyesen jelen van, ügyvéd Margittay Dezső budapesti ügyvéd.

Vádlott: Goldhammer Albert szintén személyesen jelen van, védője Dr. Ozory István debreczeni ügyvéd.

Elnök Szucs István megnyitja a tárgyalást, vádlottat korának, állásának és születési helyének előadására hívja fel, s azután az es-

küdtékhez és közönséghez intézett szokásos figyelmeztetések után felolvastatik a vádlevel.

Felolvastatik az inkriminált közlemény; védő még több nyomtatványt két felolvastatni, melyek szoros összefüggésben vannak a jelen perrel. Vádló képviselője ez ellen tiltakozik, mert azon közlemények egyike három év előtt jelent meg, a másik pedig épen Goldhammer Albert által be van perelve, s az később egy más tárgyalás alapját fogja képezni, s ezen perrel össze nem zavarható.

E felett határozandó a bíróság visszavonul, s rövid tanácskozás után kimondja, hogy a védő által felolvastatni kért nyomtatványok, mint a melyek jelen perrel összefüggésben nincsenek, nem fognak felolvastatni. Ellenben felolvastatni rendeltetik Margittay Gyula válaszóhoz intézett nyilt levele, mely alkalmul szolgáló tulajdonképen az incz közlemény keletkezésére. Védő a bíróság ezen határozata ellen semmisségi panaszt jelent.

Következik a tanuk kihallgatása. Pápay Károly, ki a kész nyomtatványokat hozta a nyomdából, Lada János, Deák Imre közszolga, mind a h-böszörményi 48-as kör intéző bizottságának tagjai, de mit sem tudnak arról, hogy a kör egy a Margittay Gyula programjára adandó válaszbba befolyt volna sőt a Pápay Károly vallomásától az tünik ki, hogy a kör nem is egezett egyébbe, mint hogy e válasz alá „a 48-as kör több tagja” irassék Kovács Károly kat. becsülbiztos látta, hogy az inkriminált cikket Debreczenben terjesztették, Pozsgay Vincze ker. szerint pedig egy példány Ujfehértón a ház falára volt kiragasztva.

Kutasi Imre nyomdatulajdonos vallja, hogy nála az inkriminált közleményt Goldhammer Albert rendelte meg levél útján s 3000 példányban el is vitette. Bizonyítja továbbá, hogy Margittay Gyula képviselő nála a közlemény szerzőjét ugy szóval mint levélben tudakolta, de ő erre nézve csak a vizsgáló bíró előtt szolgált fe világoztatással.

Következnek a vád- és védbeszédek. Margittay Dezső terjedelmes védbeszédéből közöljük a következő részleteket:

Minden egyes ember, a ki a közjó megvédésére szánt fegyvert: a sajtót a magánbecsület megtámadására használja, agent-provokateur, bérencz a szabadság elleni kezében, aki a sajtószabadság oszlopait alá a; azon esküdtzéki bíróság pedig, mely közönyösen nézi a kárhuzatos munkát s nem kials rá a tolvaj merénylőre, hogy: megállj! — a sajtó feje fölött engedi égni a házat. — A becsületbeli ügyek iránti érzék hiánya miatt, vagy mert korlátolt szellemű, — szóval: mert nem értett meg a szabadság élvezésére, nem képes megvédeni a szabadságot, hogy szabadságga ne fájjon, tehát nem érdemes rá, annál fogva el fogja vesztieni.

Tek sajtóbíró! mélyen t. esküdt urak! egy ilyen agent-provokateur, egy ilyen magánbecsület megtámadója ellen emelek panaszt önk előtt.

Egy magánbecsületében megtámadott magyar polgár nevében fordulok önökhöz, segíeyt esedezve.

Egy magánbecsületében megtámadott magyar polgár nevében, aki nem nyiltan támadott meg, hanem alarczos orgyilkos által, sötét éjjel, az utcán.

Önökhöz fordulok segély iránti esedezésemmel, mert hát — ki máshoz forduljon az orvul megtámadott, mint polgártársaihoz? — segítség! ma nekem, holnap nektek.

Hallották önök a fölolvastott vádlevelből a tényálladékok.

Margittay Gyula ujfehértói földbirtokos, magyar honpolgár, ma országgyűlési képviselő 1884. máj. 31-én egy, a Kutasi Imre ur debreczeni nyomdájából kikerült s „a h-böszörményi 48-as függetlenségi párt több tagja” aláírással ellátott szennyírt által magánbecsületében névtelenül megtámadtatott.

Névtelenül! — mert hiszen „a h-böszörményi 48-as függetlenségi párt több tagja” nem név; ez alatt a jelző alatt lappanghat egy, vagy több ember, olyan, aki magánutoni elégtelét adásra képes — vagy nem képes, — de semmiesetre sem olyan valaki, aki szavaiért kényyszerítés nélkül is hajlandó felelősséget elvállalni; — semmiesetre sem olyan, aki szembe mer nézni ellenfelelét s hajlandó szávanak ura lenni akkor is, mikor azt férfimódra védelmezni kell.

M. Gy. kérelmére megindítottat ezen, az éjhomályába burkolozó valaki ellen a sajtónyomozat s a sajtónyomozat kiderítette, hogy „a h-böszörményi 48-as függetlenségi párt több tagja” nem más, mint egy szál Goldhammer Albert.

Ez a G. A. aki valószínűleg igen szemérmes ur lehet, mivel tanácsosnak tartotta eltakarni arczát, mikor egy magyar polgárt

szennyszavakkal szándékozott illetni — ez a G. A. mondja szennyiratában M. Gy.-ra, hogy: „Jól tudjuk, hogy ahányszor csak városunkban, követválasztások voltak, M. Gy. saját szemérmetlen személyét folytonosan előterbe toltja és pedig oly módon, mely minden tisztességnek arcáulütése.”

Ez a G. A. aki nyilvánosan és nem épen szemérmetlen hazudik, mikor azt állítja, hogy M. Gy. minden követválasztás alkalmával saját személyét előterbe toltja, miután M. Gy. H.-Böszörményben még soha sem volt képviselő jelölt, ez a G. A. dobja M. Gy.-ra, hogy szemérmetlen, hogy tisztességtelen.

Ez a G. A. — aki valószínűleg igen jellemes ember lehet, bár alarczoskodása, nyilvános hazudása, becstelenedő szemétköpdése nem vall arra, — mondja egy magyar polgár, akit ő nem is ismer, hogy annak sem leve, sem jelleme s méltó, hogy kikorbácsolassék.

Ez a jellemes G. A. aki meglehet, hogy gazdag, mert bizonyos, hogy nem hetszilváfás — ezek mi, szegényedő magyarok vagyunk — hanem ahhoz a néphez tartozik, melynek történetében olyan nagy szerepet játszik az arany-barbu s maga is arany, meg pedig nem kis darab, ez a G. A. mondja szennyiratában: „... egy pár tönkrement, kétes jellemű, zavarosban halászni szerető urforma egyéniségén pártja akadt, mely szeltére korteskedik a drágalátosnak nevezeli el M. Gy.-át, de nem elégszik meg ezzel, hanem egyet rug Magyarországon egyik választókerülete intelligenciájának azon részén, mely alkotmányadta szövetségét oly módon merete használni, ahogy az aranyos személyeknek nem tetszett; magának megvetéssel mondva rólok, hogy egy pár tönkrement, kétes jellemű, zavarosban halászni szerető urforma egyéniség.”

Ez a tősgyökeres G. A. — aki valószínűleg Árpáddal jött e földre, mint sastollas, dali levante, hogy villámlo karddal segítsen hazát szerezni — ez a G. A. azt mondja M. Gy.-ra, hogy: „Hát odasülydét-e mar választókerületünk, hogy azt mindenféle jött-ment embernek dobjuk oda?”

Ő mondja, — egy magyarországi polgár mondja, akinek ösatiya, mint egyházi predikátor és szuperintendus ép e nemes városban volt szerencsés szolgálati az egyházat a XVII-ik században; erre a magyar földirtókos és ügyvédre mondja, hogy jött-ment. „... Egy kis tévedés volt, uraim! — G. A. behunyta a szemét és egy századdal későbbre álmódta magát. — Azt vélte, hogy már a XX-ik században él, hogy már kereskedelmünk, iparunk, telkeink szóval összes javaink egészében az ő rokonai kezébe szálltak át.

Kissé korán mondta ki a szót! — Még ma mi, magyar polgárok nem vagyunk jött-mentek saját hazánkban; még ma jogunk van nehezelti, ha e földön, melyet apáink vére áztatott, jöttmentnek nevez el az örökké bolygó Ahasverusnak ideiglenesen itt megállapodott ivadéka.

Ez a G. A. — aki, megengedem: igen okos ember lehet, mert kitudta orrolni, hogy tanácsosabb lesz orzotti czég egész alatt lopni szenny gondolatait a nyilvánosság elé, mint saját fényes nevét odanyomatni, — azt mondja M. Gy.-ról:

„Az a M. ki házról-házra kunyorálja a voksokat és programját, mely valami örültek házban készült, tolvaj módra csempészi be a házakhoz. — Az az ember, ki ma kormány-párti, holnap függetlenségi, holnapután antisemita és végre kozákpárti, — kinek sem tehetsége, sem jelleme, sem vagyona ahoz, hogy egy törvényhozó testületben helyet foglaljon.”

Igen! O, az okos, cselekedetben oly nyílt és tisztességes ember — azt hazudja M. Gy.-ra, hogy házról-házra kunyoralta a voksokat! — Azt mondja rá, hogy nincs tehetsége, — ő illetékes kimondani ezt egy magyar ügyvédre, bárna soha nem beszelt is vele! — Nincs jelleme — mert ő tudja, hogy mit jelent e szó: jelleme — nincs vagyona ahoz, hogy a parlamentben helyet foglaljon — mert ő, aki kanállal ette a politikai tudományokat, tudja, hogy a demokratikus népképviselőnek csak a nagy vagyon jogosít képviselőiségre, a többi — smarn! — ladjizsebbe dugott kézzel azt mondja programjára, hogy az örültek házban készült; — sőt magas képességeit bizonyítandó, még tovább megy: isteni szemekkel bekukkan M. Gy. szívébe, mint Jónás a gypjuszakba s kiolvassa onnan, hogy M. Gy. ma kormánypárti, holnap függetlenségi, holnapután antisemita és végre kozákpárti, azaz: — piszkos elvtelen ember!

Tapasztalta-e már ezt? — Nem! — De legalább hát társalgott-e vele a nemzeti nagy politikai kérdések fölül? — mert tudva levő dolog, hogy egy ember politikai értékét, becstelenségét nem lehet leolvasni a kabát gombjairól.

G. A.-nek nem volt erre szüksége! — Ő isten választott népéből egy; nem vesződik valakinek a kiösmérésével: — orrával érzi meg a becstelenséget, a hazafiatlan ajátságot és fölajdul, mikor büzt érez, — mert hiszen köz-tudomásu az ő fajtájú emberekről, hogy mennyire szívókn viselik a közérkölciség — szóval a haza sorsát!

Azt vélik önk, hogy ennél már több szennyes dolgot nem is lehet elmondani egy emberről, a kit nem ösmertünk?

Oh, ez még csak ártatlan dobálás, hogy mit tesz az, ha valaki polgári és magánbecsületét megátadatik? — önköz forduló, elégtételt esedezve.

Megtanulta — meg kellett tanulnia Gold-

hammernek még a gimnáziumban, hogy általános elvekkel, mint a minőket M. Gy. hirdette választóihoz intézett nyílt levelében, egyéni megérteni nem lehet; — de ha mégis sértve érzene valaki általuk magát s választan elégtételt akar magának venni, ezt nem úgy teszük, hogy a sértett valaki — nehogy csak gyanusítani is lehessen — idegen kerítés mellé bujjik s onnan hajigálja meg az elvirdetöt, — hanem úgy, hogy a sértett kiáll s azt mondja: — Én G. A. megvagyok sértve; — adj elégtételt te, aki megsértetted.

Válasz? — Válasz-e az M. Gy. antisemitikus nézeteire, hogy őt 3000 péld. nyomtatványban becstelennek hirdetik?

Elégtétel keresés? — A kofák, akik szintén szennyszavakkal szoktak egymástól elégtételt venni, szembe állanak egymással. — Az elégtételkeresésnek ezen módját értem — a kofasátor alatt; — de, hogy egy ügyvéd fajtja férj, hogy tekintse azt elégtételnek, ha idegen ruhákba öltöztetve, — a sötét utcán melletttem elszaladva, azt ordítá a fülemb, hogy gézengúz... ezt nem értem és nem fogja érteni egyetlen férfi sem.

M. Gy.-nak, azért, mert elég vakmerő volt egy választókerület többségének fölhevését el fogadni s képviselőjelöltül föllépni. G. A. „a h.-böszörményi 48-as függ.-ségi kör több tagja” hazug czége alatt 3000 példányu nyomtatványban ordította oda, hogy becstelensé; 3000 példányu nyomtatványban valóda óta a lázítás büntényével; 3000 gyilkossal szurt felé, hogy orozta megölje benne az erkölcsi embert — és most M. Gy. itt áll önk előtt, mint becstelenedő megátadott polgár; mint a nemzet tanácsának egyik tagja, aki már csak azért sem hagyhatja magán száradni a red szórtszennyet, mert ő, mint a magyar nemzetet reprezentáló testület egyik tagja, a rea ruházott tisztsgé iránt is respektussal tartozik — itt áll és elégtételért esedezik önk előtt.

M. Gy. nevében kérem önköt, hogy G. A.-re, mint becslétsértőre, és mint rágalma-zóra a „vétkes”-t kimondani méltóztatassanak. Ezután következett Dr. Ozory István, ki a következő védbeszédet mondotta: „Tekintetes kir. törvényszék és melyen t. esküdtszék!

Sokkal közelebb esik Hajdu-Böszörmény Debreczenhez, semhogy át ne szivárogná ide a mi ott történik és nem oly sok idő telt még el a legutóbbi általános képviselő választások óta, hogy a mi akkor történt, azóta már feledésbe ment volna.

Tudjuk, hogy vádlott Goldhammer Albertet mint felvilágosodott és jólelküetű embert ismerik H.-Böszörményben.

Tudjuk, hogy az ottani függetlenségi pártnak elnöke, az egyik takarekpénztárnak aligazgatója, a másik takarekpénztárnak ügyvédje, a megyei bizottsági közgyűlésnek választott tagja, és tudjuk azt is, hogy mindezen tisztességekhez vádlott Goldhammer Albert nem a zsidóság útján jutott.

Tudjuk, hogy Goldhammer Albert zsidó álláspontot soha el nem foglalt, neki semmi kifogása sincs az ellen, hogy a zsidó szokások reformáltassanak, azt meg egyenesen kívánja, hogy a zsidó legyen mindenekelőtt magyar és aztán zsidó.

Valóban vádlott Goldhammer Albert eltekintve születésétől, a mi nem az ő érdeme, eddig még nem szerzett több érdemet vádló urnál a zsidó névre és neki soha eszébe sem jutott volna, hogy ő zsidó, ha vádló ur a legkíméletlenebből neki ezt tudtára nem adja.

Másrésről tudjuk, hogy vádló urnak H.-Böszörményi képviselőjelöltésé antisemita álláspontjával igazolni nem lehet, mert Hajdu-Böszörmény városnak volt képviselője nem volt zsidó párti.

Tudjuk azt is, hogy más politikai tekintettel meg még kevésbé igazolható a vádló ur programja, mivel a volt képviselő ur által követelt ut között elvi különbség nem is észlelhető.

Ugy az antisemitizmus, mint a függetlenségi párt érdeke, melynek vádló ur is szintén tagjai közé számítja magát, egyzóval minden elviszempont ellen mondott annak, hogy vádló ur e H.-Böszörményi ker. saját magának megszerzeni igyekezzék, kivált midőn a saját megérjében volt és van olyan választókerület, melyet hogy más egyén képviseljen, megkövetelte volna és megkövetelné ugy az antisemitizmus, mint a függetlenségi párt érdeke.

Az erkölcsi szempont volt tehát az fődolog, a mi vádlott Goldhammer Albertet vádló urral összeütközésbe hozta ugy találván vádlott, hogy vádló ur a képviselőiséget a képviselőiségért magáért s nem az elv érdekében kereste.

Mint születésére nézve zsidót melyen sértette továbbá vádlottat nem a zsidó kérdés felszegeztése, hanem az a modor, melyben vádló ur a zsidó kérdést a h.-böszörményi kerestyeen antisemita választó polgárokhoz intézett nyílt levelében tárgyalta.

Nem kívánok foglalni ezen nyílt level elvi tartalmával; mert ez nem tartozik ide, hanem annál is inkább kifogásolom azon modort, melyben vádló ur ezen nyílt level utján elveit hirdeti, a melyben ezen nyílt level írva van.

Tagadom, hogy az antisemitizmus és az izléstelenység azonos fogalmak volna. Vádló ur nyílt levele csak sért, de nem magyaraz. Vádló ur nyílt levelében a bajok orvoslására semmit sem ajánl, hanem csak káromkodik. Különösen sértve érzi magát vádlott Goldhammer Albert vádló ur nyílt levelének azon része által, mely a zsidókról szólva azt mondja, hogy: „jönnek és lesznek

orvosokká, ügyvédeké, később bírökká, zsidó kezekkel intézkedve az öslakók becsülete, élete és javai felett.

Figyelemesen kutatva rá kell ugyanis az embernek jönni, hogy a vádló ur nyílt levelében a zsidókról nem csak általánosságban beszél, hanem felismerhetőleg egyes hajdu-böszörményi választó polgárokra is czéloz.

Zsidó ügyvéd által pedig vádló ur csak a vádlottat érthette, mert Hajdu-Böszörményben nincs más zsidó ügyvéd, a zsidó kezekkel való intézkedés alatt meg, mintahogy nyíltlevelének szelleméből kitűnik, csak tisztátlan munkát érthetett.

Ilyen előzmények után és ilyen körülmények között tétetett közbe azon közlemény, melyért Goldhammer Albert ide idéztetett.

Ezen közleményekért te át már azért sem büntethető Goldhammer Albert, mert ezáltal ha sértett volna is, csak a nyert sértést viszonozta.

De nem büntethető Goldhammer Albert azért sem, mert vádló ur vett már magának elégtételt ugyancsak nyomtatvány útján, melyben vádló ur elmondja Goldhammer Albertet büzős, becstelensé embernek, piszkos zsidónak, kutyának és más effélének.

És végre a vádló ur által panaszolt közleménynek azon helyeiben, melyeket vádló ur vádlevelében megjelölt, nincsen sem rágalom sem becslétsértés.

A vádlevelben 6 pont alatt felsorolt állításokban nincsen rágalmazás; mert az által, hogy vádlott azt állította, hogy vádló ur nyíltlevelének közzététele által készített nem tényleg állított, hanem csak tényről állított, csak véleményt fejtett ki vádló urnak egy bizonyos tényéről. Hogy az nem rágalmazás, kitűnik magából a törvényből, vagyis a btrv. 258. §-ából, de méginkább kitűnik a btrv. az időbeli miniszteri indokolásából, midőn a btrv. még csak javaslat volt.

Ezen miniszteri indokolás, mely a btrv. anyaggyűjteményének 442-ik lapján olvasható következőkéül szól: „Az állításnak tényt, egyet vagy többet, de határozott tényt kell tartalmaznia, nem minőségét, nem véleményt, nem itéletet.”

Ezen állítások miatt becslétsértésben vétkesnek pedig vádlott a sajtó eljárást szabályozó miniszteri rendelet 20. §-sa szerint azért nem ítéltető, mert vádló ur ezen állításokat nem becslétsértésnek, hanem helytelenül rágalmazásnak minősítette.

A vádlevelben 1, 2, 3, 4 és 5 pont alatt felsorolt állítások még becslétsértést sem képeznek.

Az 1. pont alatt említett tisztesség arcuzólése alatt csak a politikai tisztesség volt értve.

A 2 pont alatt felsoroltak azelőtt három évvel mondattak vádló urról és nem most s így ezen állítások sérelmekre nézve vádló ur panaszolhatási joga a btrv. 112 §-sa szerint már elévült.

A mit vádló ur a 3 pont alatt panaszolt, az nem rá, hanem kortessere vonatkozik.

A 4 pont alatt idézett állításokban csak jött-mentnek van vádló ur nevezve, a mi alatt ezen a vidéken csak azt értik, hogy nem az illető helyen született.

Az 5 pont alatt előadott állításokban sincs becslétsértés, mert a legderékabb emberek is változtatnak pártállást, a jellem alatt meg csak a politikai jellem értetett.

Még csak annyit kívánok megjegyezni — folytatja tovább — hogy Goldhammer Albert nem bitorolta a hajdu-böszörményi 48-as függetlenségi párt több tagja aláírását, mert a közlemény többeknek előzetes megbeszélése folytán tette közzé, a szetterjesztésben többen résztvettek, haligalotlag pedig magává tette azt utólagosan vádló urnak egész ellenpártja.

Kitűnik ez a körülményekből, de meg ezt bizonyítja Kovács Sándor tanuallomás, mely szerint ezen közleményt Pápay Károly is terjesztette s Deák Imre vallomása, mely szerint a közlemény szethordását neki Pápay Károly is parancsolta.

Melyen tisztelt eskndt urak! A körülményekből kitűnik, hogy vádlott Goldhammer Albertet eljárásában a közérdek vezérelte. — Az ügyiratokból kitűnik, hogy vádló ur vádlott Goldhammer Albertet már előzőleg is megsértette, és hogy azon közlemény megjelenése után, mely miatt most Goldhammer Albertet vádolja, ugyancsak nyomtatvány útján vádló Goldhammer Albertet ezerszeresen vissza-értette.

Vádló ur az önk szenvedélyeire appellál, és az értelemre és lelkiismeretökre appellálok. Bizalommal várom ítéleteket és kérem vádlott Goldhammer Albertet felmenteni.

Margittay Dezső védő-ügyvéd replikájából kiemeljük a következőket: „M Gy. választóihoz intézett „nyílt levelében azt mondja, hogy az emberi társadalomban egy nép válik ki élesen a többiek közül, mely minden éghajlat, minden életmód mellett megtartotta ezredéveken át faji jellegét.

Valótlanság-e ez? — Vagy erőszakos különbségtétel ember és ember között? — Nem! — Háromezredév történelme tanuskodik e mellett, hogy az a népfaj, mely zsidónak nevezeték, ma is ugyanaz, ami ezelőtt 3000 esztendővel volt. Több tudományuval, nagyobb műveltséggel, de ugyanazon faji jellegekkel, ugyanazon verbéli hajlamokkal.

De hát ez még nem vád a zsidó ellen és nagyon természetes valami. — A maláji és kaukazi emberfaj az lesz a világ végeig, ha vékeresztetés útján össze nem vegyítjük őket s megmarad mindenikben saját eredeti faji jellege, mely az egyiket malájivá, a másikat kaukázivá teszi.

Azt mondja tovább M. Gy. hogy ennek a népnek — a zsidónak — egyik sajátossága — faji jellege — hogy nem olvad be a népek közé, melyek között él.

Valótlanság-e ez? — Nem bizonyítja-e ezt is háromezredév történelme? — Nem tanítja-e a világtörténelme? — Nem tanítja-e a világtörténelme, hogy e szerteszort nép, szerteszedve az öt világrészben, nem mint nemzet együtt élve — hanem mint egy nagy egész szétforgácsolt darabkái, az olasz, francia, spanyol, orosz, lengyel — a persa, a mongol s a többi népcsaládok között, mindenütt, ezredéveken át zsidó maradt?

De hát — ez nem büne neki! Ez: vallási exclusivitásból folyó faji jellege. — Irtozik a népekkel, melyek között él, összeházasolni, annál fogva nem olvadhat be sehová.

Azt mondja Margittay, hogy minden hatalmat és befolyást kezébe igyekszik keríteni, hogy ez a népfaj a polgárságot 17 éve által Magyarországon kezébe kerítette a kereskedelműket, iparunkat, az ügyvédi, az orvosi teendőket, a zsurnalisztikát, a földirtok nagyrészt, a hitelt, a pénzt s ezzel a befolyást — kizsorigva minden térről a nem zsidót.

Azok a tulajonságok, melyeket a zsidóknak tulajdonit, nem szép tulajonságok. Ezek a tulajonságok nemzsidó egyesekél is mutatkoznak; de nem mutatkoznak tömegesen, mint faji-jelleg: a magyarnál, francziánál, olasznál, németnél, azonban mutatkoznak tömegesen a zsidónál, — e népnél, mely lehetőleg kikerül a katonai szolgálatot; mindentől bannkár, kereskedővé iparkodik lenni; ha nem akarják pálinkáját inni Ruméniában, eljő változletet csinálni Magyarországra, s ha itt az adófelügyelő szorongatja, megy Bécsbe házi-urnak.

Mert őt nem köti a föld; ő rá nézve nem áll a költő mondása: A nagy világban e kívül nincs számódra hely; áldjon, vagy verjen sorskeze itt élned, ha nold kell! Neki a földgömb minden pontján házja van s nem tartja vissza a gondolat — ha megy — hogy ősei véren szerzett egyetlen hazát hagy el.

A fecske, a golya is elröplű bizonyos időben s elhagyja a földet, melyen született: — a verben szunnyadó ösztön, — a fajjellege ez. Eszemben sincs a zsidót tenni értefelelő!

A magyar kereskedő elbukik, jó helyette másik — rosszabb esetben: német, aki 30 év alatt magyarrá változik. — Nem baj! — A nemzet nem szegényedett, habár a bolt utacszerelt. — A magyar gyáros tömegeg, jó helyette másik — rosszabb esetben: cseh, kinek fia már magyar. — Nem baj! — A nemzet nem szegényedett, habár a gyár utacszerelt. — Az egyik magyar eladja ősi földjét, megveszi a másik — rosszabb esetben porosz; lesz új földes ur, aki magyar hofiaikat nevel. — Nem baj! — A nemzet nem szegényedett, habár a föld urat cserélt.

De ha mindezt egy népfaj gyermeke szerzi meg, mely 3000 évi történelem tanuskodásaként sohasem olvad be a néphe, mely között él; — mely ezredéveken át elklónzózt test s testben, anélkül, hogy részévé válnék az egésznek; — melyről 3000 év történelme tanusítja, hogy vallásának, faji természetének exclusivitásánál fogva, ezredéveken át megőrizte verbéli ösztönei változatlanágát: tehát a tovakköltözés hajlamát is — akkor M. Gy.-nak s a többi antisemitának méltán joga van fölkiáltani: — Nemzetem, vigyázz!

Mert hiszi mindenki, tudja közlülük, hogy a nemzetet nem a magas arisztokrácia s nem a nép teszi, hanem az a kereskedő, iparosok, ügyvédek, orvosok, hivatalnokok, töképezészek zsurnaliszták, közep földirtokosokból álló szorgalmas, becsléletes és hazafias középosztály, mely minden szivdobbanásával tanusogott tess arrol, hogy melegen és őszintén érzi a költő szavait: „A nagy világon e kívül, nincsen számódra hely!” — Az a középosztály, mely a nemzet véreből fakadt; annak sajátosságaival, faji jellegevel azonos; e nemzetesből kapja az újabb, fölírissító elemet s a néphe, e nagy család rokonai keblébe vonul ismét vissza, mikor bevégzett munka után pihenést keres.

De hát képezhet-e Magyarországon egy ilyen középosztályt a zsidó, mely nem a nemzet véreből fakadt s nem olvad be abba soha? — a zsidó, aki vallási s faji exclusivitásánál fogva, mint eddig 3 ezredéven át, marad jövöben is küión test a testben; — a zsidó, mely megőrizött faji hajlamánál fogva, mikor nem jó szelek fúnak a földön, melyen ideiglenesen letelepedett, tovább költözik!

Tegyük föl, uraim, hogy a nemzet válságos viszonyok közé jut. — Ki fogja-e állhatni a vihart középosztály nélkül? — mert a zsidó, mely elfoglalta a középosztály helyét, eltávozik.

Vagy tegyük föl, hogy nem állanak be válságos viszonyok; — mit gondolnak önk, uraim: az a nép mely egy vele nem rokon, idegen faj uralma alatt görnyed — mert az uralom mindég idegen és nyomasztó, ha az nem a saját fajúkn uralma! — fogja-e örökké túrni szájában a zabolát, melylyel egy idegen faj kormányozza?

Nem! S mi lesz akkor, ha egyszer türelmének vége szakadt? Ne mondja senki, hogy az ugynevezett antisemiták a vallási őrjöngés betegségében szenvednek; — hogy az irigység politikáját űzik; — hogy a polgárt uszítják a polgár ellen; hogy a humanizmus, szabadelvűség tövényeit sértik meg és lázadást akarnak!

Ezek a férfiak nemzetük jövőjeért aggódo magyarok, akik — mert nem akarják azt, hogy

a zsidókérdés egy egy véres tragédiának az áldozat; — s ók törvényho Margittay új óhajt választani e letébe; ezek a kö zsidókérdést törv kereszteny hit ta módon.

Ismételve keszítés, mint a rága kimondani.

Ezután Dr. zberbeszédét, poler beszéde egyes re mondja, hogy ha tizmus állították ott, sem itt. Az hozásilag orvosulj is elég más bajunk is. De nem Mert ezek elzárko pedig ezt csak ók pusztán két ember van szó.

Margittay Gy röviden kijelenti, meg tudni az ellene más uion igyekszik Elnök igen sz állást, azután elő zendő kérdéseket.

Dr. Ozory Is vése ellen semmis

Most elnök gyelmezettől szával vonul. Mintegy fel ternek, elklón Cs verdiktet követke

1. Megvanna

2. Hogy fogl

3. rágalmazás

4. Vétkes a

5. rágalmazás

lgn 4 nem.)

A büntetés k

terhelő védőgy

rülményeket sorolna

a bíróság (d. u. 1

visszaouonulván Gol

fogházra és 50 frt

és 22 frt tanudij

elő fogház bünteté

Hely

* Egyháztaná

elintézésre vélet

10 óraker az egyhá

folyó ügyeken kir

gyezők válasza

mondása, stb.

* A nagy lov

met felsziure kerül

parancsnoksága al

fog a mennyiben

fog áthelyeztetni,

kodni szükséges. A

Miklós-utczai „Sal

ki, melynek tagjai

nok, Balogh M

József var. alkapi

tárgyan október 30

* El nem fogad

dáknak folyó evi k

bizottság által meg

városi tanácsához. A

frtal lett magasab

a zsidók kérdése egy nemzeti pusztulással, vagy egy véres tragédiával, melyben a zsidók lennének az áldozatok; a kérdés hát oldalság meg — s ő k törvényhozási uton akarják megoldani.

Margittay nyílt antisemita képviselőket óhajt választani a nemzet törvényhozó testületébe; ezek a képviselők majd megoldják a zsidók kérdést törvényhozási, békés, emberi, a keresztény hit tanaival ellentétben nem álló módon.

Ismételve kérem: G. A. t. ugy a becsület-sértés, mint a rágalmozás vétségében vétkesek kimondani.

Ezután Dr. Ozory István tartotta meg zárbeszédét, polemizálva Margittay Gyula zárbeszéde egyes részeit ellen. Többek közt azt mondja, hogy ha az antisemitizmus és személtizmus állították szembe, ő nem volna sem ott, sem itt. Az nem program, hogy törvényhozásilag orvosoljuk a bajt.

Margittay Gyula orsz. gy. képviselő, vádló, röviden kijelenti, hogy ha akkor módjában áll meg tudni az ellene intézett kiáltvány szerzőjét, más uton igyekszik magának elégtételt szerezni.

Elnök igen szabatosan összegezi a tényállást, azután előterjeszti az esküdtekhez intézendő kérdéseket.

Dr. Ozory István védőügyvéd ezek feltétele ellen semmisségi panaszt jelent be.

Most elnök szokásos felszólítása és figyelemztető szavai után az esküdtszék visszavonul. Mintegy félóra tanácskozás után visszatérnek, előlkön Csáky Gergely elnökkel, ki a verdiket következőleg tolmácsolja:

1. Megvannak e győződve az esküdtek, hogy az incriminált cikkeket Goldhammer írta? Egyhangulag igen.

2. Hogy foglal-e ez magában becsület-sértést és 3. rágalmozást? 8 igen, 4 nem.

4. Vétkes a szerző becsület-sértés és 5. rágalmozás bűntényében vagy nem? (8 Igen 4 nem.)

A büntetés kiszabása előtt vádló ügyvéd terhelt védőügyvéd pedig e ny hit ő körülményeket sorolnak elő, felik érdekében, mire a bíróság (d. u. 1/2 órákor) ítélethozatalra visszavonulván Goldhammer Albertet két heti fogházra és 50 frt pénzbírság, 80 perköltség és 22 frt tanudij megfizetésére vagy megfelelő fogház büntetésére ítéli el.

Helyi hírek.

* Egyháztanácsunk igen fontos ügyek elintézése véget tart közgyűlést holnap d. e. 10 órákor az egyháztanács terében. Ilyenek a folyó ügyek kivál: egyházmegegyei jegyzők választása, a gondnok lemondása, stb.

* A nagy lovassági kaszárnya ugye ismét felszúrt került. A temesvári 7-ik hadtest parancsnoksága átírt városunk hatóságához, hogy a mennyiben egy újabb lovasszáhad ide fog áthelyeztetni, megfelelő helyiségről gondoskodni szükséges. A városi tanács emellett fogva a Miklós-utcai „Salétrom” laktanya kibővítése és építése céljából vegyes bizottságot küldött ki, melynek tagjai L a k y Lajos vár. tanácsnok, B a l o g h Mihály főmérnök, K o n t i József vár. alkapitány. A bizottság ülése e tárgyban október 30-án tartatik meg.

* El nem fogadott költség. Az ipartanodának folyó évi költségvetése az ipartanodai bizottság által megállapítva, be lett terjesztve a városi tanácshoz. Az új költségvetés, mely 495 frttal lett magasabbra számítva, a városi tanács által nem ajánlotta a bizottsági közgyűlésnek elfogadás végett s így a múlt költségvetés lesz érvényes a f. iskola évre is.

* Színház. Csütörtökön, f. hó 17-én először adatott színházunkban a D o c z y Lajos „U t o l o s s z e r e l e m” című négyfelvándos vígjátéka. A mennyire gazdag költői szépségekben és mű, annyira nélkülöz minden színpadi hatást. Közönségünket is teljesen hidegen hagyta, úgy annyira, hogy egész estén keresztül egyetlenegyszer sem hangzott fel a tetszés zaja. A magyartalan helyeket leszámítva — remek nyelvezete, csengő-bongó ritmikai daczára a legnagyobb művészt sem tudna benne hatást kelteni. Színezésünk ambícióval igyekeztek megfelelni a költői beszédnek, de nem mindegyiknek sikerült ez s ugyancsak hallottuk egyik-másik ajkairól pattogni a csapongó jambusokat. Az egyes szereplők között kiváló dicséret illeti H a l m a y t (Lajos király), a ki a nagy fejedelmet, honunk e világra szóló történelmi alakját, nemes vonásokkal állította előnk. K i s s n é a büszke Drugeth Mária szerepét teljesen érvényre emelte. Kifejező arczjátéka, lélekletes tekintete is nagy előnyére voltak s az első felvonás ama néma jelenete, midőn Apórtól elválik, teljesen megfelelt a költői intenciójának. Meglepett megjelenése az ösmagyar női jelmezt. A b o n y i (Apor) a szelcsap, minden nőt „utolsó szerelmének” nevező bátor, büszke s végül mégis lépén ragadó dőlczeg leventé találon s férfiasan alakította. K r e c s á n y i n é (Duczi) nyalka kis apród volt; egy szép zománcos is énekelte, melyet a társulat derek karmestere D e l i n H e n r i k szerzett. K u e m e z e y Vilma (Catherina), S i p o s n é (királyné), N e m e t h (Hübek), S a j ó (olasz követ) igyekeztek a darab magasatos körletében

megmaradni, Nyilas s y (Lófi) jó volt a konyeles fejevörök szerepében, csak hogy figyelmeztetjük, hogy jövőre ne ropogtassa oly fulgötrőleg a jambusokat. P á l f f y (Cecco) bensőségletes játékával hatott. A szép díszletek emeltek a darab hatását. A közönség számú közönség a 3 felv. alatt... oszladozni kezdett. — Tegnap, pénteken Lecoq ösmert operetteje „A k i s h e r c z e g” került színre. A szereplők közül H a l m a i n é (hercegnő) és K i s s Mihály (Montlandry), továbbá Ö r l e y Flóra (Partenai) a tavalyi sikerrel játszottak és énekeltek, az új szereplők között pedig kiemeljük B o r á n d o t és I v á n y i Mariskát. Frimoust többnyire minden személyesítője chablon vonásokkal adja, Boránd egészen újat nyújtott. Alig volt jelenete mely ne lett volna kacaját keltő s a lettint századok pedans, a klasszikusokba szerelmes vén nevelőjét élethíven állította előnk. Az „Ovidius Naso” fele duette pompásan sikerült; a közönség szinte könyezett a kaczagától, ugy szintén a nyelvtani óra a lunnevillei nemes nő előadásában. I v á n y i Mariska (a nemes kisasszonyok igazgatója) csinos jelenség volt a fekete, uszályos ruhában s alkalma nyílt kiváló szép alt hangját érvényesíteni. Az éneke óra jelenetét meg is ismételtette a közönség, oly kedvesen énekelte. Közönség közepes számmal.

* Tűz a pusztán Nyilas István helybeli polgár és birtokosnak a „Hegyes” nevű pusztán fekvő birtokán a tanya-épületek, vi-gyázatlanság folytán támadt tűz következtében leégtek. A kár jelentékeny.

* Gyász hírek. A legnagyobb részvétellel vesszük a leverő hírt, hogy K e m e r y Károly kir. alügyész, a debreczeni kir. törvényszék egyik közváltója, ma éjféli 10 napig tartó betegség után, hólyagos himlőben elhunyt. A megboldogult városunk társadalmi életének egyik legtisztelendőbb s legtekintélyesebb tagja volt. — J a n c s ó Lajos asztalos mester tegnap esti 10 órákor 42 éves korában, tüdővészben elhalt. Temetése hétfőn délután 2 órákor lesz.

* Botörés. L. S. törvényszéki bírónak czepléduczai házában egy lakosztályt ismeretlen tettesek feltörték, s az összes tárgyak felhányása után az értékebbekkel eltávoztak. — Ugy látszik, hogy a botöréseket mostanában egy és ugyanazon banda eszközli, még pedig a kedvező siker által buzdítva, mindig gyakrabban.

* Kinevezés. Hajdumegye főispánja, a b-újvárosi ref. egyház érdemében öszült lelkésze Papp Sámuel urnak jeles képzettségű fiát P a p p Lajos urat, közgazdasági gyakoronkka nevezte ki, ki is szolgálatra a b-újvárosi járás szolgabírája mellé lett beosztva.

* Püspöki látogatás. R e v é s z Bálint püspök a jövő hó elején a nagyváradi olasz ref. templom ünnepélyes felavatása céljából Nagyváradra utazik. Az ősz főszeptor a ref. egyház hívei nagy kitüntetéssel szándékoznak fogadni.

* Szabadságra. A 16-ik huszárezrednek Csernoviczban tartózkodó legénysége közül a 3 évet szolgált huszárok hazabocsátattak. A fiuk csütörtökön délelben érkeztek meg városunkba vig kedvel és jó egészségben, a szülek nagy öröme.

* Kedvezmény. A z i p a r o s k ö r tagjainak becses figyelmébe hozatik, hogy színházi és nagyreidi gőzfürdői kedvezményezett jegyek a kör pénztárolata M a y e r Ferencz urnál (Bika szálloda alatt) kaphatók, a kik pedig a gyógytári szerek kedvezményét igénybe óhajtják venni forduljanak G ö l l i l Nándor gyógyszerész ur gyógytárhoz. Debreczen, 1884. október hó 18-án az iparoskör elnöksége.

* Az ügyvédi kamarából. A debreczeni ügyvédi kamara részéről ezennel közhírré tétetik, hogy L i p t h a y József h. nánási lakos ügyvéd, a kamara lajstromába fölvetettet.

* Németh József mai completejéből: Szegény Mihászna András Nagy drukkban van ez egyszer; Ó meggy dityiba nem más, Koldust bevitni nem mer! Van a lapokban lármá, Vizsgálat szörnyen járja, S miniszter n'ki mondja: Hol a spongya, hol a spongya!

* A város kukoricájá. A nagyerdőn temett 10 szekernyi (dezmá) új tengeri f. hó 21-én, kedden délelőtt 10 órákor a nagyreidi faraktár helyiségében árverésen el fog adatni.

* Nyugdíj-intézet. A városi tisztviselők nyugdíj intézetének bizottsága, mely eddig S i m o n H y Imre kir. tanácsos polgármester elnökléte alatt P a p p Ferencz főjegyző (alelnök) K ö r n e r A d o l f, K á l m á n c h e y Mór, S z i l á g y i Imre, S z ö k e J á n o s, T r o c s á n y i Ferencz tagokból állott, tegnapi értekezletén kiegészítette magát. Az elnöklő polgármester indítványára új tagokul megválasztattak: V e r t e s i I s t v á n vár. tanácsnok, Ö r y Sámuel és B e k e Imre urak.

* Az iparoskör zászlójára újabb adakoztak: Hevesi Mihály, Szűcs József 1—1 frtot, Beér Ferencz ur ivén: Boldog István, Beér Ferencz, Konkoly János, Beér József, Szesztina Lajos 1—1 frtot, Goldstein Emánuel 3 frtot, Nagy Lajos, Burza János, Balogh Sándor, Tóth Péter T. S. 50—50 krt, Deli Mátyás, Polgári András, Erdődi János, Adler Ferencz, N. V. 40—40 krt, összesen 6 frtot; mely kegyes adományokért fogadják a tisztelt adakozók az iparoskör nevében kifejezett leg-öszintebb köszönetemet. Egyidejűleg van szerencsem felkérni a gyjtő iv tartókat, szives kedjenek az ivot a netalán még náluk levő készpénzzel együtt hozzáam beküldeni vagy a kör eljárájának átadni. Debreczen, 1884. október 18-án. L ö r i n c s á k László bizottsági pénztáros.

Csevegések a színházban.

- A: Hol vagy szállva? B: A „Bika”-ban! A: Hol vacsorálsz színház után? B: A „Lú”-ban! A: És miben szeretnél lenni, ha egy szép primadonnának udvarolsz? B: „Disznó”-ban!

Dal egy páholyból. Nem ugy van most, mint régen volt, Az érdekes álom elbólt. Mindegy most már te, avagy más, Elszeretett egy kis magnás!

Vértessy Arnoldtól népszínművet adnak elő a budai vár színházban. Jeles novellistáinkat e kisérletre ifju belmunkatársainak sikerei bátorították fel. Azon tündökött valaki, hogy vajlon ki a mi negy primadonnák közül a legkiválóbb? Kár azon tündöni!

H a l m a i n é mellett szól, hogy jó feleség és ő a vidék legszebb hangu operette-énekesnője.

Erdélyi mellett szól a chikk — érdekes regény — a gyémántok — és az opera.

Ö r l e y Flóra mellett szól, hogy illik rá a bokorugró szoknya, meg a piros csizma. I v á n y i Mariskának pedig a hangja szép alt, ő maga azonban hübsch jung. Mindegyik a maga nemében! Ki tudna itt válogatni?

Vilmához *)

Csinos vagy, jártékos csinós — Tetszettél — annyi bi onyos. Még egy óntka-toilette! És a jó hatás oda lett!

Pályázat.

Kerestetik egy művész, a kinek még nem volt, nincsen és nem lesz egy „saját külön grófia.”

színész (nyertes) Darvas Imre, Margit, N. N., Nyiri Ernő, Br. Dittfortné (Pozsony), B. M. (Budapest), Várkonyiné (T-Eszár), Csáthy Ferencz, Nagy Ilka, Kiss Imre (H.-Böszörmény), Bagaméri Károly, Konyári olvasókr.

Vasuti menetrend — Debreczennek.

— Érvényes máj. 20-tól. —

Indulás:

Budapest, Cegléd, Nagyvárad felé: déli 12 ó. 7 p. este 8 ó. 50 p. Nyiregyháza, Miskolc felé: d. e. 9 ó. 45 p. d. u. 3 ó. 53 p. Szathmár, Királyháza felé: d. e. 3 ó. 39 p. d. u. 4 ó. 32 p.

Erkezés:

Budapest, Nagyvárad felől: d. e. 3 ó. 19 p. d. u. 3 ó. 45 p. Miskolc, Nyiregyháza felől: d. e. 6 ó. 50 p. d. u. 11 ó. 39 p. Szathmár, Királyháza felől: d. e. 11 ó. 47 p. este 8 ó. 30 p.

Felölös szerkesztő: Gáspár Imre

Kiadó: Kutasi Imre.

Közvetlenül importált

JAMAICAI-RUMOT,

francia Cognacot, minden-nemü legfinomabb liköröket, szerémi ó szilvóriumot ajánl

Aron Manó és Társa.

TORMA,

legjobb minőségü, kapható

Kerekes Gézánál,

„Szepessy és Kerekes” cég.

Ugyanott 4 tengeri göré a Péterfal-temető melletti majorsági földön kiadó.

Arverési hirdetés.

Minden a jelzálogkölcson-üzlettemben — főkép 1884. év szeptember hó 1-ig lejárt tárgyak — folyó évi október hó 22-én délután 2 órákor kezdődő árverés útján — iparhatósági kiküldött jelenlétben — eladatnak.

Debreczen, 1884. év október hó 6-án. Katz Jakab.

Arverési hirdetés.

Debreczen sz. kir. város tulajdonát tevő „Halápi-telek” 216 hold, 443 □ öl földbirtok a folyó 1884-ik évi október 1-től hat évre 5521/1884. számú tanácsi végzés folytán folyó október hó 22-kén szerda napon d. e. 10 órákor a város ház nagytermében nyilvános árverésen haszonbérbe kiadatik, még pedig akár a rajta levő istálló, marha-ól, göré, kut és lak-épületekkel, akár ezek nélkül.

Kikiáltási ár 650 frt, melynek 10 %-ka árverés alkalmával bánatpénzül leteendő, — egyéb feltételek a számvévi hivatalban megtekinthetők.

Debreczenben, 1884. okt. 13.

A városi tanács.

Naponta friss készült prima

élesztőt

legjobb minőségü, küld megrendelésre minden postai vagy vasutállomásra bérmentve legutányosabb ár mellett a szegedi első élesztő gyár

SZEGEDEN

U. i. valódi szesz és elsőrendü élesztőt készeskedünk.

*) Nem V á c z i Vilmához!

Hazánk s a külföld.

— Magyar dinamit. Liverpoolból táviratczzák ma: Tegnap este a Philadelphiahól jött Lord Clive gőzös megérkezése alkalmával a rendőrség egy magyar utast, kinek a podgyászai közt másfél font dynamit volt, letartóztatott.

— Somoskeő Gézát, mint a lapoknak Bécsből sürgőuzik, a bécsi rendőrség multjára való tekintetből s közveszélyességénél fogva Ausztriából kiutasította. Ügyének rendezésére pár napot idót kapott.

— A hold és az időjárás. Az időjárásban október elejétől beállt hirtelen változásról Falb Rudold a következőket írja: Az időjárásban f. hó 4-én beállott változás az ápril 11-én előfordult villámrobbanás rendkívüli jelenségét juttatja eszünkbe, s újabb bizonyíték-nak lehet venni arra nevez, hogy a hold az időjárásra milyen befolyást gyakorol. Ez a tan-gyakorlatilag és elméletileg kimutatja, hogy a hold és napfogyatkozások zivatarkövetik, és pedig még az oly évszakok-ban is, amelyek a zivatarképződésére nem alkalmasak. A folyó év alatt két ízben mutatkozó jelenségek szaporitják az e tárgyban tett tapasztalatokat. Az első jelenség ápril 10-én volt, midőn a holdfogyatkozás beállt, mire ápril 11-én villámás és mennydörgés következett. A f. hó 4-iki holdfogyatkozást szintén vihar kísérte, ez másnap délelőtt állt be, s éjjel Aussee vidékén nagy havazások voltak.

— Lefoglalt hivatalos lap. A horvát országos kormány német hivatalos lapjának, az Agramer Zít-nak tegnapielőtti számát lefoglalta az államügyesség, a Starcevesz-párt felirati javaslatának közléseért.

Muzsák.

* Új füzetek. Vettük az „Oszták-magyar első általános tisztviselő-egylet” egy füzetét, melynek tartalma: A Rövid ismertetés az egylet működésének. B Kivonat a biztosítási díjtáblázatokról. Budapest, 1884.

Törvényszék.

— Gr. Károlyi Gábor, gróf Károlyi György örökösei ellen indított örökségi pörében e l u t a s i t ó végzést nyert Skoff Iván budapesti járásbíró előtt.

Számrejtvények.

— Közl.: T. I. — I. 4, 3, 1, 5. Török czim. 8, 9. Minden fán található. 6, 4, 5. 5. Gyermekek ápolója. 7, 2, 8, 2. Kerek szám. 1-től —9-ig. A magyarok vágya ez.

II.

17, 4, 20. Sokaknál hiányzik ez. 15, 5, 9, 14, 11. Záróban található. 1, 5, 7, 12, 3. A magyaroknál ünneplik e nevet. 13, 8, 18. A duna mentén sokat találás. 19, 13, 14, 16. Tiszta s szorgalmas nép ez. 1, 5, 10, 11, 2. Két országot elválasztó határ folyó. 3, 20, 14, 6. Hasznos jármű télen. 1—20 ig: Igaz közmondás.

III.

1, 4, 7, 2. Rövidített nő név. 9, 8, 5, 6. Kártya műszó. 6, 2, 8, 9. Regény czime Jósikától. 7, 8, 9. Római szám. 1—9-ig: A földadót ez srófolja. Megfejtők neveit közöljük jövő hó 15-én s köztük érdekes könyvet sorsolunk ki.

Multheti számrejtvényünk helyes megfejtését (Lóverseny) beküldötték: Pusztay Béla

LENGYEL és JURINITS

„kék csillag”-hoz Debreczenben

főter Biedermann-ház, a volt **NAGY AMÁLIA** üzlethelyiségében. Ajánljuk a nagyérdemű közönség becses figyelmébe a téli idényre

legolcsóbb bevásárlási forrás

mindenféle ruhaszövetekbe, ternokba fanelekbe, jó mosó barchetekbe, női férfi trico alsó ingek, relik és harisnyákba, valamint feltűnő olcsó árak n.e.l. lett mindentéle béléseműeket férfi és női szabók részére.

Szabó Lajos Fiai

divat és kézműáru üzletükben, Debreczen, rózsater,

az őszi és téli idényre nagyválasztékban kaphatók:

Divatos női ruhakelmék, fanelek, női posztók;

Fekete ternók, cachmirok és mindenféle gyászczikkek;

Selyem szövetek és színes atlaszok, bársonyok;

Selyem kendők, gyapju téli kendők minden nagyságban;

Kreász, rumburgi, fonal és pamutvásznak;

Ágy és asztalneműek, barketek, kalmukok;

Csipke és szövet ablakfüggönyök;

SZONYEGEK, FUTO, ÁGYELÉ, és NAGYSZONYEGEK;

Csipkék, szalagok, ruhadiszek, béléseműek, gombok;

Pamutok és mindenféle rövidárak;

kitűnő szabású férfi ingek; esernyők.

!Szabott olcsó árak mellett!

Legfinomabb

biztosságos salon

vagyis

császár petroleumot

ajánl, igen jutányos ár mellett (nagyban és kicsinyben)

Riekl József Zelmos,
Debreczenben.

Alapított 1847-ben Bécsben s 1861-ben Budapesten.

Az első valódi nyálka-feloldó Hoff János-féle mell-maláta-czukorkák kék burokban vannak.

Reményt merít minden szenvedő a számtalan gyógyulási hir olvasásakor, melyet a Hoff János-féle maláta-czukorkák gyakorolnak az egész szervezetre. Nehéz betegségénél, vagy csak az ilyenek beálló előjeleinél is, senki se mulassza el a Hoff János-féle, egyedül gyógyító szerhez folyamodni.

Hoff János-féle maláta kivonat egész-ségi sőre, palackja 56 kr. Hoff János összpontosított maláta kivonata. 1 palack 1.12., kis palack 70 kr.

Egy millió köszönetnyilvánítás!

Meggyógyult mell- és tüdőbaj, aszkór, gyomor- és emésztési gyöngeség, vérszegénység és ideggyöngeség Hoff János maláta-kivonata által.

Használgák 400 kórházban és gyógyintézetben, udvari szállítója majd minden európai uralkodónak. 27,000 elárúsító helye a világ minden részeiben — mind keze-ség, hogy bizalmat keltsen s elterjedést szerezzen magának a betegnek úgy, mint egészségesek körében.

Hoff János féle maláta-kivonat cukor-kái 60, 30, 15 és 10 kr, valódi csak a Hoff János maláta egészségi csokoládája 1/2 kiló I. 2 frt 40 kr, II. 1 f. 60., 1/4 kiló I. 1.30., II. 90 kr.

Hoff János urnak,

feltalálója és készítője a maláta-kivonatuak, udvari szállítója a legtöbb európai uralkodóknak.

Bécs. Graben. Bräunerstrasse 8.

Eger, nov. 29. 1880.

T. cz. Nóm gyomor- és mellbaja tökéletesen elmúlt az ön maláta-kivonattól, azért fölkérem, hogy sziveskedjék ujjalag 11 palackkal küldeni.

Németh Elemér, törv. könyvelő.

Kis-Tálya, február 15. 1883.

T. cz. A már elhasznált 33 palack kivonat a legjobb hatással voltak, ezért kérvék még 12 üveget posta-utánvétellel küldeni.

Dr. Marán János, róm. kath. lelkész.

60 magas kitüntetés!

FENYVESSY BÉLÁNÉ

divatárusnő,

várad-utca, 2130. sz. a megyeház mellett.

Bécsi bevásárlási utjából

visszatérve, ajánlja

legújabb divat szerinti, személyesen kiválasztott

női- és gyermek-kalapjait,

tejdiszeket, főkötőket,

virágok, tollak, fátyolok

stb. nagy és szép választékát.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítettnek.

UJ CZIPŐ ÜZLET.

AZ ARANY CSIZMÁHOZ

Debreczenben, Czegléd-utczán, a városháza alatt,

a régi takarékpénztár tőszomszédságában.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy az őszi idényre

női, férfi és gyermek czipő raktáramat

a mai kornak megfelelőleg a legdusabban szereltem fel, hol is minden fajta legjobb minőségű czipő árak a legjutányosabb árak mellett szerezhetők be, fő-törekvésem ezután is, mint eddig, oda irányuland, hogy a nagyérdemű közönség becses pártfogását és bizalmát megnyerhessem.

A nagyérdemű közönségnek becses pártfogásáért ezuttt. hálás köszönetemet kinyilvánítván, magamat továbbra is becses kegyeibe ajánlva maradok kiváló tisztelettel

Falk Ottó.

Megrendelések mérték után és javítások a legpontosabban eszközöltetnek.

Kávéházi és vendéglői megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására juttatni, hogy a

volt **KIRALY LAJOS** czegléd-utczai

kávéház és vendéglőjét átvettem,

azt a mai kor igényeinek megfelelőleg egész ujjonnan felszerelve

„FIUME”

czimen holnap vasárnap, október 19-én megnyitom.

Jó ételek, italok, valamint pontos kiszolgálatról kezeskedem.

Számos látogatásért esdve

maradtam teljes tisztelettel

Kohn Sándor

vendéglős és kávéház tulajdonos.